

ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΑ

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΠΡΟΝΟΙΑ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΒΛΑΧΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΔΕ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΟΤΩΝ
ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΟΥ
ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩ,
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΑΓΝΟΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ ΚΟΝΤΟΠΑΝΟΥ
ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ
ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ

ΕΤΟΣ ΕΚΤΟΝ
1931

Καὶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην ὁ Πρόλογος τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Φ. Μιχαλοπούλου ἀποτελεῖ τὴν τολμηροτέραν ἀλλὰ καὶ ἐνθουσιωδεστέραν ἐκκλήσιν.

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Π. Ἐλευθεριάδου, Εἰδικοῦ νομικοῦ συμβούλου, ἀνατολιστοῦ:
«Πελασγικὴ Ἑλλάς. Οἱ Προέλληνες». Ἀθῆναι 1931.

Ὁ συγγραφεὺς, γνώστης τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν, πειρᾶται διὰ τῆς συγκριτικῆς γλωσσολογίας μονομερῶς πῶς νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα τῶν Πελασγῶν καὶ τῶν Προελλήνων γενικῶς. Ἡ μέθοδος αὕτη τὸν ὀδηγεῖ, διὰ τὴν Ἡπειρωτικὴν τοῦλάχιστον ἱστορίαν, εἰς συμπεράσματα διστάμενα πρὸς τὰ μέχρι σήμερον ἐν τῇ ἐπιστήμῃ κρατοῦντα. Οὕτω, λ. χ., ἀποχωρίζων γλωσσικῶς τοὺς Ἑλληνας ἀπὸ τοὺς Σελλοὺς καὶ Ἑλλοὺς, Ἑλλοπας καὶ Ἑλλοπίαν, θεωρεῖ ἀναπόδεικτον τὴν κρατοῦσαν θεωρίαν ὅτι ἀρχικὴ κοίτις τῶν Ἑλλήνων εἶναι ἡ Ἡπειρος καὶ δὴ ἡ περὶ τὴν Δωδώνην χώρα, ἐφ' ὅσον, ἄλλως τε, καὶ ἀρχαιολογικῶς οὐδὲν σχετικὸν τεκμήριον ἔχομεν οὔτε ἀπὸ τὴν λιθικὴν, οὔτε ἀπὸ τὴν χαλκῆν, οὔτε κἂν ἀπὸ τὴν γεωμετρικὴν ἐποχὴν, καὶ ἱστορικῶς δὲ ἀκόμη οὐδ' αὐτοῦ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου μετέσχε.

Καὶ διὰ μὲν τὰς γλωσσικὰς θεωρίας τοῦ συγγραφέως ἄλλοι εἶναι ἀρμοδιώτεροι νὰ κρίνωσιν, ἀλλ' ἱστορικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν τεκμηρίων δὲν στερούμεθα. Ἐὰν δὲν μετέσχεν ἡ Ἡπειρος τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, ρητῶς ὅμως μνημονεύεται τὸ μαντεῖον τῆς Δωδώνης καὶ ἀπὸ τὸν Ὅμηρον καὶ ἀπὸ τὸν Ἡσίοδον. Ἡ ἔλλειψις δὲ ἀρχαιολογικῶν τεκμηρίων ὠφείλετο μέχρι πρό τινος εἰς τὴν ἔλλειψιν σχετικῶν ἐρευνῶν, ἐφ' ὅσον αἱ μοναδικαὶ ἀνασκαφαὶ τοῦ Καραπάνου ἐν Δωδώνῃ ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἐγένοντο εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν οὐδεμία προσοχὴ ἀπεδίδετο εἰς τὰ τεκμήρια ταῦτα, ἀλλὰ καὶ δὲν διεξήχθησαν μετὰ τῆς ἐπιβαλλομένης ἐπιστημονικῆς προσοχῆς καὶ ἀκριβείας. Ἦδη ὅμως ἦλθον εἰς φῶς εὐρήματα οὐχὶ μὲν ἀφθονα, πάντως ὅμως πειστικὰ διὰ τὴν γεωμετρικὴν καὶ χαλκῆν ἐποχὴν, ἴσως δὲ καὶ τὴν νεολιθικὴν. Αἱ ὑπὸ τοῦ Ἰταλοῦ ἀρχαιολόγου Οὐγολίνι συνεχιζόμεναι εἰσέτι ἀνασκαφαὶ τῆς Φοινίκης καὶ τοῦ Βουθρωτοῦ ἔφερον εἰς φῶς ἀξιόλογα λείψανα πολιτισμοῦ τῶν προϊστορικῶν χρόνων καὶ δὴ καὶ τῆς λιθίνης ἐποχῆς (Δ. Εὐαγγελίδου, ἡ ἀνασκαφὴ τῆς Δωδώνης: «Ἡπειρ. Χρονικά» Ε', 1930, σ. 4). Ὡσαύτως ὁ Ἄγγλος ἀρχαιολόγος κ. Χάμμουτ, καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Καϊμπριτζ, ὁ ἀπὸ διετίας ἐρευνῶν ἐπιτοπίως τὴν Ἡπειρον, ἀνεῦρεν, ὡς μοι ἀνεκοίνωσεν, ὄστρακα χαλκῆς ἐποχῆς εἰς τὴν Ρίζιανην Φιλιατῶν καὶ Μινωϊκὰ καὶ Μυκηναϊκὰ τοιαῦτα παρὰ

τὴν Αὐλῶνα. Καὶ παρὰ τὸ χωρίον δὲ Κοτσελιὸ παρὰ τὰ Ἰωάννινα ἀνεύρομεν εἰς κοινὴν ἐκδρομὴν ὅπως τυχαίως ὄστρακα χαλκῆς ἐποχῆς. Εἰς ἀνακοίνωσιν τοῦ κ. Χάμμοντ ὀφείλω καὶ τὴν πληροφορίαν ὅτι καὶ τὰ Ἑπειρωτικὰ ὀνόματα Θύαμις καὶ Τράμπυα εἶναι προελληνικὰ κατὰ τὴν γνώμην τῶν εἰδικῶν. Ἡ δημοσίευσίς τῶν πορισμάτων τοῦ κ. Χάμμοντ ἀσφαλῶς θὰ ἐπιχύσῃ ἀρκετὸν φῶς εἰς τὰ προϊστορικὰ ζητήματα τῆς Ἠπείρου.

Ἄλλὰ πόσον ὀλισθηρὰ εἶναι ἡ μονομερὴς πῶς χρῆσις τῆς γλωσσικῆς μεθόδου, τὴν ὁποίαν χρησιμοποιεῖ ὁ κ. Ἐλευθεριάδης, ἀρκεῖ νὰ καταδείξῃ ἐν παράδειγμα. Τὰ Ἑπειρωτικὰ ὀνόματα Κασωπαῖοι καὶ Κασώπη πειράται νὰ συσχετίσῃ γλωσσολογικῶς μὲ τὴν Κασπίαν θάλασσαν. «Καὶ Κασπία θάλασσα ἀπὸ τοῦ κασπ (κ. σ. Β) εἶναι λίμνη, ἡ περικλειομένη ὑπὸ δονάκων ἢ καλάμων, φυομένων εἰς τὰς ὄχθας αὐτῆς καὶ τῶν εἰς αὐτὴν χυνομένων ποταμῶν, καὶ οἱ ἐν Ἠπείρῳ Κασωπαῖοι εἶναι οἱ κατοικοῦντες παρὰ τὰς ὄχθας λιμνῶν καὶ ποταμῶν καὶ Κασώπη ἦτο τὸ παλαιὸν ὄνομα τῶν παρὰ τὴν λίμνην τῶν Ἰωαννίνων» (σ. 292). Καὶ ὁμοίως ἡ Κασώπη, τῆς ὁποίας τὰ εἰρησώδη ἐξηκριβωμένως εὐρίσκονται ἐπὶ τοῦ ὄρους Ζαλόγγου, οὐδεμίαν γειτνίασιν ἔχει μὲ τὴν λίμνην τῶν Ἰωαννίνων καὶ τοὺς καλαμῶνας.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΣΟΥΛΗΣ

Σημ. Ἠπ. Χρ. Καίτοι εἰς τὰ ἀνωτέρω τεκμήρια θὰ ἠδύναντο νὰ προστεθῶσι καὶ τὰ συμπεράσματα τοῦ κ. Δ. Εὐαγγελίδου ἐκ τῆς τελευταίας ἀνασκαφῆς τῆς Δωδώνης, τὰ ὁποῖα δὲν διετύπωσε μὲν εἰς τὴν δημοσιευθεῖσαν πρόχειρον μελέτην του ἐξ ὑπερβολικῆς ἐπιστημονικῆς εὐσυνειδησίας, ἀλλ' ἀνεκοίνωσε προφορικῶς περὶ ὁμοιότητος τῶν ἀνευρεθέντων πηλίνων τεμαχίων πρὸς τὰ ἐν τῇ Β. Δ. Μακεδονίᾳ ἀνακαλυπτόμενα κατὰ τὰς νεωτέρας ἀνασκαφάς, οὐχ ἦτοτον ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι τὰ ἀρχαιολογικὰ τεκμήρια διὰ τὴν προϊστορικὴν Ἠπειρον εἶναι τόσον πενιχρά, ὥστε νὰ δικαιολογῶσι πλήρως ἐνδοιασμοὺς ὡς ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους διετύπωσεν ὁ κ. Ἐλευθεριάδης εἰς τὴν ἐμβριθεστάτην καὶ κατὰ πάντα ἀξιόλογον ἐργασίαν του. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀπολύτως δεδικοιολογημένον τὸ παράπονον τὸ διατυπωθὲν μετὰ τινος σφοδρότητος ἐκ Μακεδονίας ὅτι αἱ Νεαὶ Χῶραι ἐγκατελείφθησαν καὶ ἠγνοήθησαν ὑπὸ τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας.

Παρῆλθον εἴκοσι ὀλόκληρα ἔτη ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως χωρὶς νὰ γίνῃ οὐδεμία σοβαρὰ καὶ συστηματικὴ ἀνασκαφὴ ἐν Ἠπείρῳ. Καὶ ὁμοίως ἡ ἐξονυχιστικὴ μελέτη τῶν βορειοτέρων ἑλληνικῶν χωρῶν παρουσιάζει πολλαπλοῦν ἐνδιαφέρον καὶ θὰ ἐπεβάλλετο διὰ λόγους οὐχὶ μόνον ἐπιστημονικούς, ἀλλὰ καὶ ἐθνικούς. Διὰ τοῦτο ποιούμεθα ἐκκλησίαν ὄχι μόνον πρὸς τὴν ἀρχαιολογικὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας καὶ τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἐταιρείαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἅπαντας τοὺς ἑλληνας ἀρχαιολόγους καὶ τοὺς ἀρχαιοφίλους Μαικήνας ὅπως στρέψωσιν ἐντατικῶς τὴν προσοχὴν των πρὸς τὴν Βόρειον Ἑλλάδα. Ἡ μεσημβρινὴ Ἑλλάς ἐμελετήθη καὶ μελετᾶται ἐξονυχιστικῶς ὑπὸ ξένων καὶ ἡμετέρων ἀπὸ ἱκανοῦ χρόνου καὶ συνήχθησαν ἤδη ἐπαρκῆ συμπεράσματα. Διὰ τὴν Β. ὁμοίως Ἑλλάδα ἐλλείπουσιν εἰσέτι στοιχειώδη τεκμήρια. Θέλομεν νὰ πιστεύωμεν ὅτι ἡ ἀνάγκη αὕτη θὰ κατανοηθῇ ἐπαρκῶς παρὰ πάντων τῶν ἀρμοδίων καὶ ὅτι ἄμμεσον θὰ ἐκδηλωθῇ τὸ στοργικὸν αὐτῶν ἐνδιαφέρον.